

Rammeplan for pædagogiske læreplaner

på dagtilbudsområdet i Hvidovre Kommune
september 2013

Lovgivning og ansvar side 4
Rammer for arbejdet: pædagogiske læreplaner i Hvidovre Kommune side 6
Forklaring på brug af redskabet side 8
Øvrige punkter, der skal beskrives i læreplanen side 11

Denne rammeplan er gældende for arbejdet med pædagogiske læreplaner på dagtilbudsområdet i Hvidovre Kommune.

Den indeholder beskrivelser af, hvad der lovmæssigt er gældende vedrørende arbejdet med pædagogiske læreplaner jf. Dagtilbudsloven, samt beskrivelser af, hvad der yderligere skal med i læreplanen, da det enten er politisk besluttet lokalt eller er et fokuspunkt på området, der skal have opmærksomhed i læreplanen.

Oplistede punkter i læreplansrammen viser, hvad der skal beskrives i den pædagogiske læreplan.

1. Lovgivning og ansvar 4

2. Rammer for arbejdet: pædagogiske læreplaner i Hvidovre Kommune 6

- 2.1 Hvidovre Kommunes børnepolitik og læringsforståelse
- 2.2 Institutionens værdier og læringsforståelse – også i forhold til børn i udsatte positioner
- 2.3 De seks læreplanstemaer og mål for udvikling af børns læring
- 2.4 Eksempel på mål i forhold til krop og bevægelse
- 2.5 Redskab, der skal bruges i beskrivelsen af hvert af de seks læreplanstemaer

3. Forklaring på brug af redskabet 8

- 3.1 Mål for udvikling af børnenes læring
- 3.2 Metoder og aktiviteter
- 3.3 Tegn
- 3.4 Dokumentation
- 3.5 Analyse/vurdering af målopfyldelsen
- 3.6 Opfølgning
- 3.7 Eksempel på udfyldt redskab i forhold til temaet krop og bevægelse for børn over 3 år

4. Øvrige punkter, der skal beskrives i læreplanen 11

- 4.1 Børnemiljø
- 4.2 Overgange
- 4.3 Digital dannelse
- 4.4 Inklusion
- 4.5 Evaluering

1. Lovgivning og ansvar

Jf. Dagtilbudsloven fra august 2007 skal følgende indgå i den pædagogiske læreplan:

- Beskrivelse af de seks læreplanstemaer med opsatte mål for børn fra 0-2 år og fra 3 år og til skolestart
- Udarbejdelse af læreplan for børnene i aldersgruppen 0-2 år og i aldersgruppen fra 3 år og til skolestart. Integrerede institutioner kan udarbejde én læreplan under hensyntagen til de to aldersgrupper. Dette indebærer, at der opstilles forskellige læringsmål for børnegruppen, idet børns læring varierer i de første seks leveår, og at der derfor skal være fokus på både mindre og større børns behov for stimulering.
For dagplejen udarbejdes den pædagogiske læreplan samlet for alle dagplejehjem eller distrikter tilknyttet den kommunale dagpleje
- Beskrivelser af mål for børns læring indenfor de seks læreplanstemaer:
 - Alsidig personlig udvikling
 - Sociale kompetencer
 - Sproglig udvikling
 - Krop og bevægelse
 - Naturen og naturfænomener
 - Kulturelle udtryksformer og værdier
- Beskrivelse af, hvilke relevante pædagogiske metoder og aktiviteter, der iværksættes for at mål nås
- Beskrivelse af, hvordan der evalueres
- Det skal fremgå, hvilke pædagogiske metoder, aktiviteter og evt. mål, der opstilles og iværksættes i forhold til børn i udsatte positioner
- Det skal fremgå, hvordan arbejdet med børnemiljø bliver en integreret del af det pædagogiske arbejde. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, hvor børnenes oplevelser af børnemiljøet inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed

I lovgivningen står følgende om lederens ansvar:

- Lederen er ansvarlig for udarbejdelse og offentliggørelse af læreplanen
- Lederen er ansvarlig for, at læreplanen evalueres mindst hvert andet år
- Lederen er ansvarlig for at dokumentere om valgte metoder og aktiviteter samt børnemiljø har ført til opfyldelse af opstillede mål i læreplanen
- Lederen skal angive, hvordan dagtilbuddet vil følge op på de resultater, der er opnået i læreplanen
- Lederen skal inddrage forældrebestyrelsen i udarbejdelsen, evalueringen og opfølgningen af læreplanen

Kommunalbestyrelsens ansvar:

- At godkende læreplanerne

- At drøfte læreplanerne mindst hvert andet år og tage stilling til, om evalueringerne giver anledning til yderligere handling fra kommunalbestyrelsens side

I Dagtilbudsloven står desuden:

- Læreplanen skal sikre og inspirere til, at der i dagtilbuddene skabes rummelige læringsmiljøer, som er lydhøre overfor børns nysgerrighed og forskellighed
- Læreplanen skal være med til at understøtte børns læring og udvikling af kompetencer, så der sikres et naturligt læringsforløb fra dagtilbud til skole
- Som fundament for den pædagogiske læreplan kan dagtilbuddets værdier, pædagogiske principper og læringsforståelse beskrives. Det er med til at skabe et afsæt til at udarbejde læringsmål og til at beskrive pædagogiske metoder, der skal bidrage til at indfri læringsmålene
- Børn i dagtilbud skal have et fysisk, psykisk og æstetisk læringsmiljø, som fremmer trivsel, sundhed, udvikling og læring
- Børns læring og udvikling af kompetencer skal fremmes gennem oplevelser, leg og pædagogisk tilrettelagte aktiviteter, der giver mulighed for fordybelse, udforskning og erfaring
- Dagtilbud skal give børn medbestemmelse, medansvar og forståelse for demokrati. Dagtilbud skal bidrage til at udvikle børns selvstændighed, evner til at indgå i forpligtende fællesskaber og samhørighed med integration i det danske samfund
- Dagtilbud skal i samarbejde med forældrene sikre børnene en god overgang til skolen ved at udvikle og understøtte deres grundlæggende kompetencer og lyst til at lære. Dagtilbud skal i samarbejde med skolerne skabe en sammenhængende overgang til skole og fritidstilbud

Med udgangspunkt i det forrige er det derfor besluttet, at følgende skal indgå i den pædagogiske læreplan:

- Beskrivelse af institutionens læringsforståelse – også i forhold til børn i udsatte positioner
- Arbejdet med børns overgange

I læreplanen skal følgende punkter beskrives, da det er fokuspunkter i politisk vedtagne visioner i Hvidovre eller er et særligt indsatsområde:

- Beskrivelse af, hvordan der arbejdes med digital dannelse i institutionen (fra 2015) (jf. visionen "På vej mod digital dannelse 0-18 år")
- Beskrivelse af arbejdet med inklusion – da det er et indsatsområde, der har stort fokus på dagtilbudsområdet

2. Rammer for arbejdet: pædagogiske læreplaner i Hvidovre Kommune

Det forventes, at der i institutionerne udarbejdes en særskilt velkomstfolder med alle praktiske oplysninger til forældrene. Oplysninger om hverdagen i dagtilbuddet indgår derfor ikke som punkt i rammeplanen.

2.1 Hvidovre Kommunes børnepolitik og læringsforståelse

For at den pædagogiske læreplan ikke bliver et materiale på mange sider, kan I under dette punkt henvise til links til kommunens hjemmeside, hvor kommunens børnepolitik og læringsforståelse er beskrevet.

2.2 Institutionens værdier og læringsforståelse – også i forhold til børn i udsatte positioner

I dagtilbudsloven står beskrevet, at:

// ... læreplanerne skal sikre og inspirere til, at der i dagtilbuddene skabes rummelige læringsmiljøer med lydhørhed overfor børnenes nysgerrighed og forskelligheder. Det står endvidere beskrevet, at dagtilbud skal give børnene medbestemmelse, medansvar og forståelse for demokrati. Som led heri skal dagtilbud bidrage til at udvikle børns selvstændighed, evner til at indgå i forpligtende fællesskaber og samhørighed med og integration i det danske samfund.

I dette afsnit, der omhandler den generelle læringsforståelse samt læringsforståelsen for børn i udsatte positioner, skal I som institution skrive med hvilken tilgang, I indfrier ovenstående.

2.3 De seks læreplanstemaer og mål for udvikling af børns læring

Børnenes læring indenfor hvert læreplanstema skal beskrives her.

Temaerne skal beskrives i forhold til, hvad jeres institutionen vil arbejde med og finder det relevant at have opmærksomhed på.

For hvert tema opstiller I de mål, I ønsker at arbejde henimod. Kombinerede institutioner skal opsætte mål for både aldersgruppen 0-2 år og for børn fra 3 år og til skolestart.

Som inspiration står der fx i vejledningen til de pædagogiske læreplaner følgende omkring krop og bevægelse:

// Krop og bevægelse er redskaber til at erobre verden. Ved at styrke børns udvikling af motoriske færdigheder, udholdenhed og bevægelighed, styrkes også deres forudsætninger for at udvikle sig. I dagtilbuddet er der mangfoldige rammer og muligheder for at udfordre børnene til at bevæge sig. Krop og bevægelse er ikke kun en fysiologisk, men også en sanselig adgang til verden. Ved at bruge forskellige redskaber og materialer får børnene anledning til både at bruge og stimulere denne sanseverden. Kroplighed er en del af det at være til stede i verden sammen med andre. Ved aktivt at udforske kroppens muligheder og begrænsninger udvikles børnenes færdigheder og vaner. De får erfaringer i, hvad det betyder at koble f.eks. det talte sprog og kropssproget, og de udvikler herigennem også respekt for, at andre kan have et "andet" udtryk, andre reaktioner og deres egen integritet. Bevægelse baner veje for at udforske, afprøve, nyde og forstå det fysiske såvel som det kulturelle miljø og naturen. (Pædagogiske læreplaner for dagtilbud – Undervisningsministeriets hjemmeside: uvm.dk)

Eller som i et eksempel fra en institution:

Børnene skal føle/opleve glæde ved at bruge kroppen i fysiske aktiviteter. Børnene skal lære at bruge deres forskellige sanser og lære deres egen krop og funktioner at kende. Børnene skal endvidere lære og opleve, hvad der er sund levevis.

I vuggestueafdelingen er legepladsen indrettet til at udfordre børnene fysisk, så vuggestuebarnet igennem sin leg øver og tilegner sig mange motoriske færdigheder. Ligeledes er vi meget bevidste om hvilket legetøj og redskaber, der er i huset og på legepladsen, så alle aldersgrupper har mulighed for at udvikle deres motorik optimalt. På stuerne er det tilladt at lege vildt, kravle op og hoppe på stuens madras. En dag ugentligt er der fælles rytmik for alle vuggestuebørnene.

I børnehaven er der mange fysisk aktive projekter/muligheder. Vi bruger meget vores udendørs arealer til fysiske aktiviteter. Det at mærke at blive forpustet eller at det er tungt at flytte ting (rafter, brænde osv.), giver børnene en god forståelse af deres kunnen, og det er altid en succes, når man gennemfører.

Aktiviteter som rytmik, motionsløb, sjipling, rulleskøjter, perlearbejde osv. er med til at udvikle børnene motorisk, og bruges også af os til se, hvor barnet befinder sig i sin udvikling.

Fælles er der hver mandag "bevægelsesdag", hvor de største fra vuggestuen og alle børnehavebørn sammen laver forskellige aktiviteter i mindre grupper. Om sommeren foregår det udendørs og om vinteren oftest indendørs.

Vores holdninger til sund levevis kommer bl.a. til udtryk i vores holdning over for børnene, da der er meget fokus på, hvad vi spiser. Vi forsøger at have mange drøftelser med børnene i forhold til den mad, vi spiser sammen.

2.4 Eksempler på mål i forhold til krop og bevægelse:

- At børnene oplever glæde ved deres krop og ved at være i bevægelse
- At børnene lærer deres krop og dens funktioner at kende
- At børnene udvikler respekt for egne og andres grænser i forhold til kroppen
- At børnene opnår viden om sund og usund kost
- At børnene på eget initiativ udforsker, hvad der kropsligt er muligt
- At børnene aktivt udforsker og tilegner sig verden gennem alle sanser

2.5 Redskab, der skal bruges i beskrivelsen af hvert af de seks læreplanstemaer

For at sikre, at der bliver opsat mål, indhentet dokumentation og analyseret, skal følgende redskab bruges i beskrivelsen af arbejdet med hvert af læreplanstemaerne – altså seks udfyldte redskaber i alt.

For at undgå, at der ikke kun bliver udfyldt redskaber for én aldersgruppe, skal kombinerede institutioner mindst udarbejde et redskab for vuggestuebørnene og et for børnehavebørnene af de i alt seks temaer.

Faser i redskabet

- 1-3 udvalgte mål indenfor det givne tema, som det vælges at arbejde med i udviklingen af børnenes læring
- Metoder og aktiviteter, der bliver brugt
- Analyse / vurdering af målopfyldelsen (børnemiljø og børneperspektiv skal evt. tænkes ind her – ellers skal det gøres et andet sted i læreplanen)
- Tegn (ud fra udvalgte mål)
- Dokumentation
- Opfølgning

Hvis der er erfaringer for at bruge en anden model til evalueringsarbejdet, der giver information og svar om det samme, er det muligt at lave en aftale med den pædagogiske konsulent om, at denne anden model benyttes.

3. Forklaring på brug af redskabet

3.1 Mål for udvikling af børnenes læring

Det er ikke muligt at have fokus på mere end 1-3 mål ad gangen. Ud fra de opstillede mål under temaerne udvælges derfor de 1-3 mål, som I har valgt at have fokus på i denne udgave af læreplanen.

3.2 Metoder og aktiviteter

Metoder og aktiviteter er indfaldsvinklen til indholdet i det pædagogiske arbejde. Det er de konkrete tilgange og handlinger, I vælger at sætte i gang i forhold til børnene. Metoder og aktiviteter betegner således de måder, I vælger at arbejde på i bevægelsen mod målene.

3.3 Tegn

I skal beskrive, hvilke tegn, I forventer at kunne se, som viser at målet/målene er nået. Der kigges efter tegnene, når det skal vurderes om de valgte metoder og aktiviteter, der er arbejdet med, har ført til den ønskede læring og udvikling hos børnene. Tegn på læring formuleres med udgangspunkt i (lærings)målene. Tegnene skal være så enkle og konkrete, at det faktisk er muligt at se og vurdere, om de er til stede. Det er vigtigt, at der er opmærksomhed på, at tegnene siger noget om præcis det/de mål, der er fokus på. Tegnene skal udtrykke, hvad der synes at være kernen i målene, og indeholde noget væsentligt og perspektivrigt i forhold til børnenes udvikling (kilde: Danmarks Evalueringsinstitut).

3.4 Dokumentation

I skal angive eksempler på dokumentation, der viser, om de udvalgte mål er nået eller ikke er nået.

Dokumentation er det materiale, der systematisk indsamles for at kunne belyse et udsnit af det pædagogiske arbejde – og det, som arbejdet resulterer i. Det er den indsamlede dokumentation samt børnenes oplevelse af den pædagogiske praksis, der kan belyse, om de pædagogiske metoder og aktiviteter leder frem mod de opstillede mål.

Dokumentation er nødvendig for, at refleksioner og evaluering af praksis kan blive konkret og troværdig. Samtidig er dokumentation med til at sikre et fælles grundlag at reflektere og vurdere ud fra.

Det er vigtigt tidligt i forløbet at tage stilling til, hvilken/hvilke former for dokumentation, I vælger, da ikke alle metoder er brugbare til alle slags aktiviteter.

Dokumentation kan indsamles på flere måder. For eksempel via:

- Nedskrevne iagttagelser
- Praksisfortællinger/læringshistorier
- Fotos – med tekst, der beskriver, hvad billedet viser ift. målet
- Video
- Interview med børn
- Børns fortællinger
- Tegninger

- Spørgeskemaundersøgelser
- Matrix

3.5 Analyse/vurdering af den indsamlede dokumentation

Det er denne fase, der giver evalueringen værdi. Det er her, der skabes ny viden om praksis, og her der skabes grundlag for en velargumenteret og professionel udvikling af praksis. Vurderingen handler om, at der tages stilling til den information, der ligger i den indsamlede dokumentation med udgangspunkt i de opstillede mål og tegn.

I kan vælge at inddrage børnemiljøet her ved at vurdere det i et børneperspektiv, hvor børnenes oplevelser af miljøet inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed. Inddrages det ikke her, skal børnemiljøet beskrives andetsteds i læreplanen (se mere om børnemiljø på side 11).

3.6 Opfølgning

I skal beslutte, hvad den nye viden skal have af betydning for den fremtidige pædagogiske praksis.

Hvordan udnyttes den nye læring på baggrund af det beskrevne forløb, således at det er i overensstemmelse med institutionens værdigrundlag og pædagogiske fundament?

I skal beskrive, hvordan der følges op på resultaterne.

3.7 Eksempel på udfyldt redskab i forhold til temaet krop og bevægelse for børn over 3 år

Tema	Udvalgte mål
Krop og bevægelse	<ul style="list-style-type: none"> ▪ At børnene opnår viden om, hvad der er sund og usund kost ▪ At børnene udfolder sig kropsligt i de aktiviteter, der sættes i gang
Metoder og aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vi planlægger en ugentlig løbetur på den samme ugedag i hver uge ▪ Når vi hver 14. dag låner skolens gymnastiksal, lægger vi fx måtter ud, så børnene kan rulle og slå kolbøtter ▪ Ved frokost snakker vi om det mad, vi spiser, og definerer, hvad der er sundt/usundt i måltidet ▪ Vi undersøger, hvad der er af sukker i forskellige mad- og drikkevarer, og vi laver en udstilling, der viser hvor mange stykker sukker, der er i den enkelte ting ▪ Børnene tegner, hvad de bedst kan lide at spise, og hvad de ikke kan lide. Der snakkes om det sunde og usunde i det, der er tegnet
Tegn	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Børnene er aktive på løbeturene – vil fx ikke hele tiden gå ▪ Børnene bruger redskaber, der er til rådighed i gymnastiksalen ▪ Når børnene har hørt om og smagt den samme ingrediens/madvare flere gange, kan de fortælle, om det hører til det sunde eller usunde ▪ Vi hører børnene vise og fortælle om udstillingerne og deres tegninger til andre – hvor de fortæller, hvorfor det enten er sundt eller usundt
Dokumentationsmetoder	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Der nedskrives iagttagelser løbende i hverdagen samt ved de igangsatte aktiviteter ▪ Der laves en matrix over børnegruppen, der viser om børn er aktive og ikke hæmmet motorisk

<p>Analyse/vurdering af den indsamlede dokumentation</p>	<p>De fleste børn er begejstrede for løbeturene og spørger af og til, hvornår vi skal løbe igen. To piger er altid lidt svære at begejstre til løbeturene, og de er lang tid om at blive klar. Den ene af disse piger har ofte ikke kondisko med.</p> <p>Størstedelen af børnene er glade for dagene i gymnastiksalen og bruger naturligt og frygtløst de forskellige redskaber. Fire af børnene er tilbageholdende og skal guides af en voksen for at turde prøve. Det vurderes, at det hænger sammen med børnenes grovmotoriske udvikling, som der med fordel kan støttes op omkring.</p> <p>Børnene fortæller stolt om deres udstillinger til forældrene samt til andre voksne i huset, og det høres her, at børnene har helt styr på, hvad der er sundt, og hvad der er usundt. Fx er det hørt en dreng fortælle "... det er derfor, det er bedst at drikke vand og ikke ret meget sodavand".</p> <p>Tegningerne bliver ikke vist så meget frem, men i snakke med børnene om det kan det høres, at de kender til sammenhængen med det sunde og usunde i det, de har tegnet.</p> <p>Flere forældre fortæller, at børnene derhjemme spørger nysgerrigt ind til det, der serveres, samt deler ud af sin viden om mad.</p>
<p>Opfølgning</p>	<p>Der er tilfredshed med de resultater, som dokumentationen viser. Vi vil fortsætte med løbeturene samt turene til gymnastiksalen og være opmærksomme på de børn, der er tilbageholdende. Vi vil fx snakke med forældrene til pigen, der sjældent har kondisko med i håbet om, at hun tager dem med fremover og evt. har en betydning for pigens entusiasme for løb. Vi vil løbende i hverdagen forsøge motorisk at udfordre de børn, der viser usikkerhed og tilbageholdenhed i gymnastiksalen.</p> <p>Madudstillingen har været en succes, og erfaringerne derfra tages med videre til senere projekter.</p> <p>Aktiviteten med tegninger har været lærerig i forhold til emnet, men det er ikke et produkt, børnene har vist stolthed over. Dette betyder dog ikke, at metoden ikke vil blive brugt igen.</p>

4. Øvrige punkter, der skal beskrives i læreplanen

4.1 Børnemiljø

Som beskrevet under lovteksten tidligere, skal det fremgå af læreplanen, hvordan arbejdet med et godt børnemiljø bliver en integreret del af det pædagogiske arbejde. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed. Børn i dagtilbud skal have et fysisk, psykisk og æstetisk læringsmiljø, som fremmer trivsel, sundhed, udvikling og læring.

Det er muligt at inddrage børnemiljøet, når skemaet for de enkelte læreplanstemaer udføres/udarbejdes, men det er også en mulighed at integrere børnemiljøet i læreplanen i et særskilt afsnit, hvor fx interview af børn i forhold til et givent emne behandles. Der skal være en vurdering af børnemiljøet både i forhold til vuggestuebørn og børnehavebørn.

Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM) har udarbejdet en del materiale til brug for arbejdet med børnemiljøet. Dette kan hentes på dcum.dk.

Fra januar 2014 lancerer DCUM et nyt Børnetermometer målrettet dagtilbud.

4.2 Overgange

Ifølge Dagtilbudsloven skal dagtilbud i samarbejde med forældre sikre en god overgang til skolen ved at udvikle og understøtte grundlæggende kompetencer og lysten til at lære. Dagtilbud skal i samarbejde med skolerne skabe en sammenhængende overgang til skole og fritidstilbud.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan børnenes læring understøttes i arbejdet med at sikre en sammenhængende overgang. Hvis der henvises til hæftet "Sammenhænge i børns og unges liv - et fælles ansvar", skal det fremgå, hvordan det beskrevne omsættes til praksis.

4.3 Digital dannelse

Fra 2015 skal alle institutioner beskrive i læreplanen, hvordan der arbejdes med digital dannelse i institutionen, jf. visionen "På vej mod digital dannelse".

4.4 Inklusion

I skal beskrive, hvordan der arbejdes med inklusion, samt hvordan arbejdet organiseres.

Det er også en mulighed at indsætte link til forvaltningens folder om inklusion og beskrive, hvordan indholdet i folderen omsættes til praksis i jeres institution.

4.5 Evaluering

Det skal angives, hvordan evalueringen finder sted, så det er tydeligt, hvordan det pædagogiske personale er inddraget. Det skal i dette afsnit beskrives:

- Under hvilke organisatoriske rammer evalueringen finder sted?
- Hvordan inddrages forældrebestyrelsen?
- Hvilken læring har I fået med jer?
- Hvad er væsentligt at følge op på?

